

12 september 2013

Verklaring van de Stichting van de Arbeid, de Pensioenfederatie, FNV-Jong, CNV Jongeren, CSO (Unie KBO, PCOB, NVOG en Noom), ANBO, KNVG en FNV Senioren over de verdere uitwerking van de spelregels voor nieuwe pensioencontracten.

Op 6 september jl. is de internetconsultatie gesloten over het voorontwerp van de Wet invoering reële ambitieovereenkomst. De Stichting van de Arbeid, de Pensioenfederatie, FNV-Jong, CNV Jongeren, de koepel van Centrale Samenwerkende Ouderenorganisaties CSO (Unie KBO, PCOB, NVOG en Noom), de vereniging ANBO, de Koepel Nederlandse Vereniging van Gepensioneerden (KNVG) en FNV Senioren hebben ieder voor zich hun bevindingen kenbaar gemaakt. Deze acht organisaties (hierna: partijen) hanteren daarbij dezelfde uitgangspunten waaraan de nieuwe spelregels voor de contracten die door de pensioenfondsen worden uitgevoerd, moeten voldoen. Omdat draagvlak voor de acceptatie van de nieuwe pensioencontracten van essentieel belang is, brengen partijen die uitgangspunten middels deze verklaring nog eens onder de aandacht. Zij roepen het kabinet op om bij de verdere uitwerking van de wetgeving met deze uitgangspunten rekening te houden.

Vooraf

De voorkeur voor nominale of reële contracten lijkt langzamerhand uitgemond in een discussie tussen generaties. Ook het voorontwerp van de Wet invoering reële ambitieovereenkomst blijft een scherp onderscheid maken tussen beide contracten en slaagt er volgens partijen niet in de ontstane kloof te dichten. Niettemin geeft ook het kabinet in de begeleidende brief bij het voorontwerp aan te zoeken naar wegen om hierin te voorzien. Volgens partijen bieden nieuwe spelregels voor pensioenen een uiterekende kans om die kloof wel te dichten. Daarvoor is het noodzakelijk dat voor contracten met en zonder indexatieambitie en alles wat daar tussenin zit zoveel mogelijk dezelfde spelregels gaan gelden. Dus één financieel toetsingskader (FTK) voor alle contracten. Uitgangspunt daarbij voor partijen is het behoud van een collectief pensioenstelsel met een evenwichtige behandeling van alle generaties. De spelregels moeten daarin voorzien.

Gelijke spelregels voor alle contracten

Partijen constateren dat het voorontwerp van wet onderscheid maakt tussen zekere en onzekere contracten. Partijen zijn van mening dat voor pensioencontracten de mate van

zekerheid of onzekerheid uiteindelijk niet afhangt van de vraag hoe contracten worden benoemd (reëel, nominaal, met of zonder expliciete indexatieambitie). Het gaat om het beleggingsbeleid in het contract en de spelregels voor pensioenfondsen om met de daaruit voortvloeiende onzekerheden om te gaan. Daarbij moeten de spelregels volgens partijen vanzelfsprekend afdwingen dat het premie- en beleggingsbeleid passen bij de ambities.

Inmiddels is duidelijk geworden dat de huidige zogenaamde nominale contracten ook met (diepe) pensioenkortingen gepaard kunnen gaan. Dit heeft tot veel onrust geleid omdat het deelnemers niet altijd duidelijk was dat beleggingsrisico's worden genomen en omdat men dacht dat er nominale garanties zijn. Alle partijen erkennen dat er geen harde garanties zijn binnen het financieel toetsingskader. De nieuwe spelregels moeten ervoor zorgen dat er duidelijkheid bestaat over de ambitie, de prijs, het risico en het beleggingsbeleid. Deze onderdelen moeten in de nieuwe pensioencontracten onderling consistent zijn. De spelregels moeten bovendien voor alle contracten tot meer stabiliteit in premies en pensioenuitkeringen leiden. In dat verband moet volgens partijen de tegenstelling tussen de contracten van tafel. Het is gewenst de verschillen in de spelregels die nu gemaakt worden voor de te onderscheiden contracten zoveel mogelijk op te heffen.

Duidelijkheid over jaarlijkse indexatie

Ongeacht de gekozen contractvorm moet duidelijk zijn voor deelnemers of en welke ambitie het pensioenfonds heeft om het pensioen aan te passen aan de jaarlijkse prijs- of loonontwikkeling (indexatie). Partijen zijn van mening dat hierover duidelijk gecommuniceerd moet worden met deelnemers. Het moet helder zijn wanneer het pensioen wel en niet wordt aangepast aan de nagestreefde ambitie voor de (gedeeltelijke) prijs- of loonontwikkeling. Het is belangrijk dat volstrekt duidelijk is over wat er in het contract wordt afgesproken. Waar naar gestreefd wordt, moet ook haalbaar zijn. De financiering en de ambitie moeten bij elkaar passen.

Partijen achten het gewenst dat pensioenen in de tijd hun waarde behouden en daar past een degelijke indexering bij. Het is echter aan decentrale partijen om de indexatieambitie in overleg met belanghebbenden vast te stellen en vast te leggen in het pensioencontract.

Duidelijkheid over risico op kortingen

Partijen zijn van mening dat elk contract moet aangeven wat het risico op korten is. Voor deelnemers is het daarbij van groot belang om te weten hoe vaak een korting kan voorkomen (de frequentie) en wat de mogelijke omvang ervan kan zijn (de diepte van kortingen). De in de wet vastgelegde zekerheidsmaatstaf van 97,5% is een theoretische kans op onderdekking, maar zegt niets over de feitelijke kans op korting noch over de diepte van de korting. Voor elke regeling zou moeten gelden dat het risico op kortingen (frequentie én diepte) aan deelnemers helder wordt gemaakt. Deelnemers moeten zich er beter van bewust worden dat dit risico op pensioenkortingen bestaat. Goede communicatie hierover is daarbij onontbeerlijk.

Meer stabiliteit

Partijen constateren dat het kabinet in het voorontwerp weliswaar al een aantal elementen heeft opgenomen om het pensioenstelsel stabielier te maken maar vinden dat dit nog onvoldoende is gelukt. Een pensioensysteem met jaarlijks grote schommelingen van de uitkeringen en de premies is volgens partijen niet houdbaar¹. Ze willen daarom voor elk contract stabiele en koersvaste regels zoals voor het verwerken van mee- en tegenvallers over een periode van maximaal tien jaar.

---

¹ Ook de SER en al eerder het CPB en de OESO hebben aangegeven dat Nederland de schokbestendigheid van het pensioenstelsel moet verbeteren en de procyclische werking ervan moet verkleinen.

Wat betreft de premie zien partijen voordelen in de mogelijkheid om de premie gedurende een aantal jaren te fixeren. Het heeft duidelijk meerwaarde elk contract deze mogelijkheid te bieden voor een periode van vijf jaar. Wel dient te worden voorkomen dat vervolgens om de vijf jaar de premieberekening kwetsbaar is voor dagkoersen van de rente, zoals nu in het voorontwerp wordt voorgesteld. Dat levert niet de gewenste stabiliteit.

Uiteraard dient er wel op basis van lange termijn ramingen en op basis van prudente uitgangspunten een premie te worden bepaald die kostendekkend is. Deze moet consistent zijn met de ambities en de waardering van verplichtingen.

De kostendekkende premie dient ter financiering van nieuwe aanspraken en dient derhalve reeds opgebouwde aanspraken niet negatief te beïnvloeden. Als de premie na afloop van een bepaalde periode - ondanks spelregels die de stabiliteit verbeteren - niet meer kostendekkend is, moet de premie zodanig worden aangepast dat deze weer op kostendekkend niveau is. Als decentrale partijen een aanpassing van de premie niet wenselijk achten, dan moeten er nieuwe afspraken worden gemaakt zodanig dat de ambitie en de kostendekkende premie weer onderling in overeenstemming zijn.

Partijen vinden het verder van belang meer stabiliteit te bereiken in de behandeling van de dekkingsgraden. De SER heeft terecht geconstateerd dat de huidige spelregels ertoe bijdragen dat het pensioenstelsel een economische crisis versterkt en andersom in gunstige tijden de economie oververhit. Dit is een ongewenste situatie. Dit effect heeft er mede toe bijgedragen dat het vertrouwen in het stelsel is afgenomen.

Lange termijn beleggingsbeleid

Pensioenfondsen nemen beleggingsrisico om het pensioenresultaat en de indexatieambitie waar te kunnen maken. Een deel van het pensioenvermogen wordt daarom structureel in zakelijke waarden (zoals aandelen) belegd. Niet alleen in de fase van de pensioenopbouw maar ook in de fase van pensionering. Pensioenfondsen moeten de vrijheid behouden om door middel van het geformuleerde beleid de pensioenambitie te kunnen nastreven. Hier valt ook het beleggingsbeleid onder. Fondsen moeten een beleggingsbeleid kunnen voeren dat past bij de geformuleerde pensioenambitie, de premie die men bereid is daarvoor te betalen, de risicobereidheid en de demografische samenstelling van het fonds.

Pensioenfondsen moeten daarom niet tussentijds worden gedwongen om het beleggingsbeleid aan te passen waardoor indexatieambities moeten worden opgegeven. Dat is voor geen enkele generatie van belang, zeker niet voor de jongere generaties. De bevoegdheden van de toezichthouder moeten daarom op dit punt vooraf duidelijk worden afgebakend.

Noodzakelijke aanpassingen niet blokkeren

Partijen constateren dat de discussie over pensioenen en de gecreëerde kloof tussen nominale en reële contracten het onderwerp van het 'invaren van opgebouwde aanspraken' onnodig heeft aangescherpt. De noodzakelijke aanpassing van het huidige contract (zoals de stijgende levensverwachting voor alle generaties opvangen binnen de regeling) en de bijbehorende spelregels zien partijen niet als de Rubicon die moet worden overgestoken. Door spreiding in de tijd (bij sturing op dekkingsgraden die nodig is voor de indexatieambitie) zullen kortingen zich weliswaar frequenter kunnen voordoen maar zullen die veel minder omvangrijk zijn. Door de spreiding zijn eigendomsrechten volgens partijen niet in het geding. De voorziene zware bewijslast voor het invaren kan dan achterwege blijven.

Het behoeft verder geen betoog dat een evenwichtige behandeling van generaties een *conditio sine qua non* is voor het pensioenstelsel. Een adequaat toezicht is daarbij van belang. Dit toezicht moet er echter niet toe leiden dat door alle stakeholders gewenste en noodzakelijke geachte aanpassingen van een pensioencontract aan de eisen van de tijd vrijwel onmogelijk worden gemaakt. Dat lijkt nu in veel situaties wel het geval en daarbij is niemand gebaat.

Geen schokken bij overgang naar nieuw contract

Partijen achten het van groot belang dat bij de overgang naar een nieuw contract op 1 januari 2015 en in het overgangsjaar 2014 geen grote schokken ontstaan. Dit geldt niet alleen voor de opbouw en de aanspraken maar ook voor de premies die betaald worden door werkgevers en werknemers. Zeker in een tijd waarin de koopkracht en de werkgelegenheid onder druk staan, moet dit worden voorkomen. Partijen zien geen reden dat aanpassing van de spelregels automatisch tot premiestijgingen of beperking van de aanspraken moet leiden. Dat is wel de consequentie van het wetsvoorstel.

Tot slot: meerdere uitwerkingsroutes

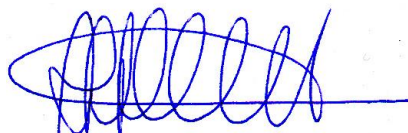
Partijen hebben bij het opstellen van deze gezamenlijke verklaring ook indringend overleg gevoerd over de technische uitwerking van de gezamenlijke uitgangspunten. Daarbij blijkt dat er meerdere uitwerkingsroutes zijn die tot dezelfde resultaten leiden ten aanzien van realisatie van ambities, risico's van nominale kortingen, generatie-fairness en stabiliteit. Meerdere routes kunnen volgens partijen voldoen aan het voorkomen van de juridische problematiek verbonden aan het invaren. Partijen vinden het van belang om bij een nadere keuze in de technische uitwerking naast de juridische houdbaarheid ook te toetsen op transparantie, consistentie en 'uitlegbaarheid' naar deelnemers en premiebetalers. De ultieme doelstelling van het nieuwe FTK moet het bijdragen aan het herstel van vertrouwen in het tweede pijler pensioen zijn. Partijen zijn zich ervan bewust dat zij daarvoor een bijzondere verantwoordelijkheid hebben en willen daarom graag meewerken aan en betrokken worden bij de technische uitwerking van de spelregels die hen in staat stellen dat vertrouwen te herwinnen.

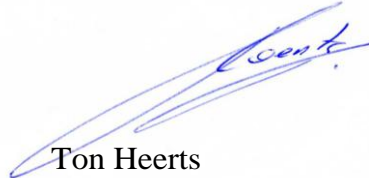
Jan Berghuis
projectleider FNV Senioren

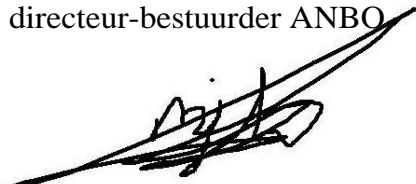
Robbert Coenmans
voorzitter FNV-Jong

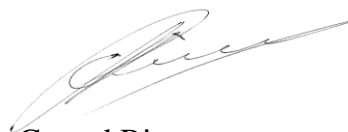
Liane den Haan
directeur-bestuurder ANBO

Ton Heerts
werknemersvoorzitter StvdA

Michiel Hietkamp
voorzitter CNV Jongeren

Gerard Riemen
directeur Pensioenfederatie

Martin van Rooijen
voorzitter KNVG

Rienk van Splunder
waarnemend voorzitter CSO

Bernard Wientjes
werkgeversvoorzitter StvdA